

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Основи професійної безпеки та здоров'я людини

Шифр та назва спеціальності
186 Видавництво та поліграфія

Інститут
Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Інформаційні технології в медіаіндустрії

Кафедра
Охорони праці та навколишнього середовища (144)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр
6

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Семенов Євгеній Олександрович

Yevhenii.Semenov@khp.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри БП та НС НТУ «ХПІ»

Автор та співавтор понад 100 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідний лектор з дисциплін: «Основи професійної безпеки та здоров'я людини» «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці», «Числові методи аналізу з охорони праці», «Правові основи цивільного захисту», «Інституційні основи прийняття рішень з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

У курсі розглядаються теоретичні основи безпеки життєдіяльності людини, основи промислової безпеки і безпечних умов праці на виробництві (поняття охорони праці, аналіз та профілактика виробничого травматизму, санітарно-гігієнічні вимоги до стану повітряного середовища, освітлення виробничих приміщень, віброакустичні фактори промислового середовища, загальні відомості про електробезпеку та пожежобезпеку), захист населення у надзвичайних ситуаціях.

Мета та цілі дисципліни

Набуття студентом компетентності, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення небажаних ситуацій, які можуть привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи. Вивчення дисципліни закінчується заліком.

Компетентності

ЗК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6. Здатність здійснення безпечної діяльності.

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення стосовно процесів, притаманних всім етапам виробництва друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

СК 4. Здатність робити оптимальний вибір технологій, матеріалів, обладнання, апаратно-програмного забезпечення, методів і засобів контролю для проектування технологічного процесу виготовлення друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

СК 6. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні, правові та комерційні чинники, що впливають на реалізацію технічних рішень у видавництві та поліграфії.

СК 7. Здатність ухвалювати ефективні техніко-економічні рішення стосовно реалізації конкретного проекту видавничо-поліграфічної діяльності в рамках видавничих, виробничих планів підприємства; розроблення нормативної та технічної документації виробничого процесу виготовлення продукції.

Результати навчання

ПР 3. Раціонально використовувати сировинні, енергетичні та інші види ресурсів.

ПР 4. Організовувати свою діяльність для роботи автономно та в команді.

ПР 14. Проектувати робочі місця виробничих підрозділів підприємств видавничо-поліграфічної галузі та організовувати їх експлуатацію з урахуванням правил охорони праці.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 24 год., лабораторні роботи – 12 год., самостійна робота – 54 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з дисципліни «Екологія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На лабораторних заняттях використовується проєктний підхід до навчання, методи та форми активізації пізнавальної діяльності студентів, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій в дослідженнях з безпеки праці. Навчальні матеріали доступні студентам через OneNote Class Notebook.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Безпека життєдіяльності – як поняття.

Небезпека. Ризик – як оцінка небезпеки.

Тема 2. Основи безпеки функціонування «людина – машина – виробниче середовище».

Психологія та безпека.

Тема 3. Поняття охорони праці.

Мета й об'єкт вивчення. Предмет і задачі курсу. Аналіз та профілактика виробничого травматизму.

Тема 4. Повітря робочої зони.

Санітарно-гігієнічні вимоги до стану повітряного середовища. Метеорологічні умови праці. Технічні заходи безпеки трудового процесу.

Тема 5. Освітлення виробничих приміщень.

Види і системи виробничого освітлення. Вимоги санітарних нормативів щодо їх застосування. Нормування природного й штучного освітлення.

Тема 6. Віброакустичні фактори промислового середовища. Загальні відомості про електробезпеку.

Класифікація шумів за походженням, характером спектру, часовими характеристиками. Дія шуму на організм людини. Параметри звукового поля. Види електричних травм. Дія електричного струму на людину. Фактори, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

Теми лабораторних робіт

Тема 1. Кількісна оцінка ризику.

Тема 2. Стрес і його попередження.

Тема 3. Розслідування нещасного випадку на виробництві.

Тема 4. Дослідження мікроклімату виробничих приміщень.

Тема 5. Дослідження освітлення виробничих приміщень природним світлом.

Тема 6. Дослідження виробничого шуму.

Самостійна робота

Студентам рекомендуються додаткові матеріали (підручники) для самостійного вивчення та аналізу питань, що виносяться на самостійне опрацювання. Результати оформлюються у письмовий звіт, презентації.

Література та навчальні матеріали

Основна література

Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; ред. В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – 553 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/37199
Основи професійної безпеки та здоров'я : підручник / Ю.Г. Масікевич та ін. Чернівці: «МІСТО», 2023. 288 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65280
Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник / К.О. Левчук, О.А. Крюковська, Р.Я. Романюк. – Кам'янське : ДДТУ, 2018. – 212 с. https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/5/10/5-10-b5.pdf
Ризик менеджмент використання обладнання та технологій: навчальний посібник для студентів спеціальності 263 – Цивільна безпека, освітня програма – Охорона праці / В.В. Березуцький – НТУ "ХПІ", Харків.: ФОП Панов А.М. 2020. – 427 с. http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47595
Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : Постанова Кабінету міністрів України № 337 від 19.04.2019. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text
Методичні вказівки до лабораторної роботи "Дослідження мікроклімату виробничих приміщень" з курсу "Основи професійної безпеки та здоров'я людини" : для студентів усіх спец. / уклад.: О. О. Кузьменко, Є. В. Ящеріцин, Н. Д. Устинова, С. В. Котлярова ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Панов А. М., 2020. – 36 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49369
Методичні вказівки до практичних занять «Розрахунки віброізоляції у галузі машинобудування» з дисципліни «Безпека виробничих процесів і устаткування» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної і заочної форми навчання / уклад. І.О. Мезенцева, Н.Є. Мовмига, О.В. Османова. – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 36 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/60341>

Методичні вказівки до лабораторної роботи "Визначення освітлення приміщень природним світлом" з дисципліни "Основи професійної безпеки та здоров'я людини" : для студентів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / уклад.: Л. А. Васьковець, Т. С. Бондаренко, Є. В. Ящеріцин ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Панов А. М., 2020. – 60 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49286>

Методичні вказівки до лабораторної роботи "Дослідження виробничого шуму" з дисципліни "Основи професійної безпеки та здоров'я людини" : для студентів ден. і заоч. форми навчання усіх спец. / уклад.: О. М. Древаль, І. О. Мезенцева, Л. А. Васьковець ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Панов А. М., 2021. – 14 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/51624>

Додаткова література

Безпека в надзвичайних ситуаціях : навч. посібник : у 2-х ч. Ч. 1. Надзвичайні ситуації / М. Л. Лисиченко [та ін.] ; ред. М. Л. Лисиченко ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка. – Харків : ПромАрт, 2021. – 202 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/61871>

Безпека в надзвичайних ситуаціях : навч. посібник : у 2-х ч. Ч. 2. Захист населення і територій / М. Л. Лисиченко [та ін.] ; ред. М. Л. Лисиченко ; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. П. Василенка. – Харків : ПромАрт, 2021. – 200 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/61872>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді заліку (30%) та поточного оцінювання (70%).
Залік: письмове завдання (2 запитання з теорії + розв'язання задачі) та усна доповідь.
Поточне оцінювання:
2 онлайн тести (по 15%), лабораторні роботи (40%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис
30.08.2024

Завідувач кафедри
Сергій ВАМБОЛЬ

Дата погодження, підпис
30.08.2024

Гарант ОП
Сергій КОВАЛЕНКО